

A - 73283

Teine jld.

K. Maatamees

Maa rahwa kätte

Äratrükk „Kilrest“

„Mõte“ Tallinnas 1917

Teine trükk.

10 kop.

A

Arhiivkogu

Arhiivkogu

Arhiivkogu

ARHIIVKOGU

2

Tartu Ülikooli
Raamatukogu

218 045

i 207 06030

Praeguste rewolutsioniliste jõudude seisukohalt waa-
dates tuleb maaküsimust otsustatuks lugeda. Mõisade,
kirikute, kloostrite jne maad wõetakse ilma tasuta ära
ning antakse ühiskonna kätte.

Kuid sellega ei ole see küsimus weel otsustatud.
Hulga suuremad raskused on, kudas maad rahwahul-
kadele tarwitada anda.

Praegu ei julge ükski erakond maade konfiskeeri-
mise (ärawõtmise) vastu kõneleda. Aga ometi on mit-
mesuguste politikaliste erakondade wahel, näituseks sotsial-
demokraafide ja sotsialistide-rewolutsionäride wahel maa-
tarwitamise asjus täielik põhjusedmõttelik lahkuminek.

Politikalised erakonnad, mida meie wäikekodanlisteks
nimetame, tahawad maa ära jagada. Kõik mõisa-
maad ja suured talukohad tuleb nende õpetuse järele
jaotada, nii et üks pere ilma wõõra tööjõuta maa ära
harida jõuab.

Kuid kas wõib wabrikutööline ja põllutööline-maata-
inimene niisuguseid erakondi toetada?

Peab tunnistama, et arusaamata põllutöö-
liste hulgas maade- ja mõisade jagamine omajagu poole-
hoidmist leiab. Mõisatöölised, kes hirmsates elutingi-
mistes orjanud, peawad wäikepõllumehe seisukorda oma
elu kõrwal kuldseks. On ju wäiketalupidaja seisukord
ikkagi praeguse Eestimaa teomehe omast kindlam, tal
pole tarwis sealauda peal asuda, nagu paljudel mõisamo-
nakatel, ja peaasi, ta loodab, et ta ühekorra koha ta-
saksab ja siis otse paradiisi sattub.

Aga waatame wäikepõllupidaja elu natuke lähemalt.

Põlluharimine ja kogu töö, mida wäiketalupidaja
ja tema teenijad ning pere teewad, on palju raskem kui
suurmaapidamises (mõisades). Masinaid wõib wäikepõl-
lumees wähe tarwitada. Kui igal talupidajal rahaliselt

wõimalik oleks külwi-, künni-, niidu- jne masinoid muretseda, see oleks kapitali mahamatmine: kallis masin töötab aastas ainult mõne päewa, kuna ta muu aja küünis wõi uluall roostetab.

Meil soowitatakse „ühistegewust“ — masinate koostmist ja tarwitamist. Tegelik elu näitab, et ainult rehepeksuühisused 15—25 wäiketalu ühendada wõiwad. Külwi-, riisumise-, niidumasin wõib ainult paari talu peale olla, sest et teda pea kõigil ühel ajal tarwis tuleb ja keegi peremees oodata ei taha ega ei wõigi, kuni teine oma töö ära teeb. Tagajärg on see, et ühe küla wäikepõllumeestel terwe hulk wähemaid põllutõomasinaid peab olema, kuna sel korral, kui nende põld ilma „wahepeenardeta“ — üksainus suur põllukoht oleks, palju wähem masinaid tarwis läheks.

Wõrrelgu põllutõoline mõisa põlluharimise wiisi kohalikkude talumeeste omaga. Wõrrelgu ja kostku siis, kas oleks neist põllutõõriistadest, millega mõisatöö ära tehakse, selleks küllalt, et niisamapalju tiinumaid taludeks tükeldatud põldu ära harida.

Masin, nagu iga põllutõõriist, annab wäikese põllulapi peal töötades hulga wähem tagajärgi kui suurel põllupinnal. Kui palju aega läheb juba sellégagi maa harimise juures kaduma, et näituseks äästimise wõi kündmise juures mõnekümne sammu peal tarwis ümber pöörata on. Ja lõpetab üks talupidaja oma töö, seisab „ühine“ masin tihti pool päewa, enne kui ta järgmise talu töö juurde wiiakse. Rehepeksumasinat, mis wäit. 15 talu peale on, tuleb — ja just sügisel kibedal rehepeksu ajal — ühtekokku umbes 15 päewa ühest talust teise wedada ja üles seada!

Mida täielikum, suurem ja uueaegsem masin, seda kergem on temaga töötada, seda tagajärjerikkam on masina töö. Wäikepõllumees niisugusid masinaid tarwitada ei suuda. Selleks puudub kapital. Ja kui ühiskond (näituseks maaomawalitsus) wäiketalupeidajal aitaks ajakohase masina muretseda, oleks see kapitali pillamine. Sest nagu tähendatud, töötab hea masin wäikses talus aasta jooksul nii wähe aega, et kapitali protsenti tasa ei tee.

Kui meie Eestimaa talupidajaid waatame, siis näeme kui mahajäänud nende põlluharimine on. Seda ei saa mitte „arusaamatuse“ ja „pimedusega“ seletada, nagu meie kodanlised ajalehed teewad. Alaline raha-

puudus, wäike sissetulek, mis wäewalt otsad otsaga lubab kokku ajada, ei anna wõimalust põllupidamise wiisi peale raha kulutada.

Ja peaasi: ka need talud, kus masinaid tarwitatakse, ei ole hiilgawas seisukorras. Igalpool näeme meie meeletut orjamist. Meie taluteenijate seisukord on raskem kui mõisateenijatel. Mõisamoonakal on wilets korter. Sulasel ei olegi oma-ette korterit. Mõisamoonakas on suwel päikese tõusust loodeni jalul, talusulane peksab weel praegugi paljudes maakohades õõsiti rehte.

Ja kõige meeletum ori on just wäikepõllumees ise. Näituseks Põhja-Wiljandimaa wõi Harjumaa keskmine talupidaja töötab oma töölistega kõrwuti, orjab kuus päewa nädalas wara hommikust kilja õhtuni ja on kinni ka pühapäewiti. Mida wäiksem niisugune koht, seda suurem ori on kohapidaja ja tema pere.

Wõtame näituseks talukoha, mil umbes 5—8 desatini põllumaad on. See oleks wast maatükk, mida üks perekond ilma wõõra tööjõuta wõib ära harida. Püiame endile ette kujutada, kas on siin 8-tunniline tööpäew wõimalik, kas saab niisuguse koha pidaja ilma oma laste kurnamiseta läbi.

Üleüldse on raske talu ette kujutada, mis ühe perekonna tööjõule kohane. Õigusepoolest tuleks perekonnaks wist abielupaar lugeda — mees ja naine. Kuid mis täna wõimalik, see homme wõimata. Kui aga naine wäikese lapse pärast põllutööl käia ei saa, ei suuda mees üksi kohta harida. Üleüldse ei saa üksik inimene põllu- ja heinatöoga toime. Tihti on peres wana isa wõi ema ehk täiskaswanud lapsed; sel korral on tööjõudu enamgi kui tarwis, ainult siis on wiga see, et koha sissetulek kõigi perekonnaliikmete tarbeid täita ei suuda.

Praegune wäikepõllupidaja kurnab halastamata ja paratamata oma lapsi. 7—8-aastased noorukesed pannakse karja hoidma, 12—13-aastased põllutööle. Sotsialdemokraatia nõuab, et wähemalt lapsed, kes 16 aastat wanad pole, tööd teha ei tohi. Lapsepõlwe on kaswamise ja õppimise tarwis, aga mitte orjamise otstarbeks. Kui aga seaduseandlisel teel lastetöö ära keelatakse, muutub wäikepõllumehe seisukord wõimataks. Näituseks, karjahoidmine on nüüd täieste laste hooleks. Wõib ju ütelda, et karjamaale aia ümber wõib teha, nagu see

metsataludes viisiks, kuid see toob väikepõllumehele igal kewadel määratu palju tööd juurde, ja kui sügisel loomad põllule ja heinamaale lastakse, tuleb ikkagi karja hoida. Kes seda teeb? Peremees? Perenaine?

Sotsial-rewolutsionärid, kes Baltimaal tõeste „wõõrad-lapsed“ on,¹ mõtlewad kõik suurkohad, mida üks perekond ära harida ei suuda, väikekohtadeks muuta ja siis igauhele, kes soovib, tarwitada anda.

Niisugust maa „ühetasast tarwitamist“ on alati tagurliseks püüdeks nimetatud.

Tõeste, suur eeskujulik mõis wõtta ja pisikesteks maalappideks tükeldada! Sellega tohiksid ainult puru-tagurused walmis saada, kes väikepõllumeeste klassis alalhoidlikku ollust näewad ja pisikesi eraomanikka tööliste klassi sotsialistlikele püüetele wastukaaluks püüawad üles seada.

Sotsialrewolutsionärid ei kõnele küll mitte eraomandusest. Nemad tahawad kõik maa ära natsionaliseerida (ühiskonna omaks tunnistada). Nad tahawad väikepõllumeeste hulgas ühistegewust edendada, neile wõimaluse anda masinaid tarwitada jne. Kuid väikepõllupidamise puudusi, millede peale ülemal tähendasime, ei suuda see kaotada. Seesugune samm oleks aste tagasi, ja selle wastu peab sotsialdemokraatia kõigest jäust wõitlema.

Maafainimestele wõib sotsialdemokraatia põllumajanduse eeskawa esite kohutaw paista, seda enam, et kodanline kirjandus selles asjas kõiksugu fontisid maalib ja senine maafainimeste seisukord pärisorjusest kaugemal põlnud.

¹ Sotsialrewolutsionäride erakond on just iseäralistest sisemaa oludest tekkinud. Nagu teada, puudus Wene küllades siitamaani eraomandus maa peale. Maa oli täieste ühine — kõige külakonna osa. Sotsialrewolutsionärid ja teised „Wene“ sotsialistid lootsid, et Wene talupoeg maapidamise juurest, mida meil „hingemaa“ nime all tuntakse, otsekohe sotsialismuse juurde minna wõib. Stolõpini aegne seadus, mis talumeestele õiguse andis külast wälja minna ja lahus isiklise majapidamise asutada, näitas, et sotsialrewolutsionäride lootused Wenemaa iseäralise majanduslise arenemise kohta põhjendamata on. Ka Wenemaa talupojale ei saa kunstlikult sotsialismust ette kirjutada. Mõne aasta jooksul lagunes suur osa Wenemaa küllakonnast ära.

Wenemaa sotsialdemokraatlise töölistepartei konfereents võttis 28. aprillil s. a. järgmise otsuse maaküsimuses vastu:

1) Tõerahwa partei võitleb kõigest jõust selle eest, et kõikidelt mõisnikkudelt, samuti ka kiriku-, kloostri-, keisrikoja- ja kabinetimaad wiibimata ja täielikult sundlisel teel ilma tasuta ära võetakse.

2) Partei astub kindlaste selle eest välja, et kõik maad wiibimata talupoegade-nõukogude võti teiste sarnaste demokraatliste omavalitsuse-asutuste kätte läheks, mille liikmed mõisnikkude võti kodanliste ametnikkude kõrvalmõju all ei seisa.

3) Tõerahwa partei nõuab, et terwes riigis rahwas maa üle walitsejaks saaks. Selleks tuleb maa — peale riigi omaks tunnistamist — kohaliste rahwaliste asutuste kätte anda, kel õigus on maa tarwitamist ära määrata.

4) Partei peab ajutise walitsuse vastu võitlema, kes Schingarewi ja oma üleüldiste väljaastumiste läbi „wabatahtlist kokkuleppimist mõisnikkudega“ talupoegadele peale sundida tahab. See oleks iseenesest ju uuendus maa-asjas, aga mitte talupoegadele, waid mõisnikkudele, kuna ta ka wiimaste poolt kokku on seatud. Sama walitsus ähwardab talupoegi raske nuhtlusega „omgwoi pruukimise“ eest, s.t. soowitab, et vähemus — mõisnikud ja kapitalistid — enamuse kallal wägiwalda peaksid tarwitama. Riisamuti on partei ka rahwuslaste ja s.-d. vähemlaste püiele vastu, kes maade ärawõtmisega kuni asutawa kogu kokkutulekuni oodata soowitawad.

5) Partei soowitab tungiwalt, et maa organiseeritud maata-talupoegade kogude kätte läheks. Ärawõtmisel tuleb katsuda igasugust majanduslist kahju eemal hoida. Ka püütagu hoolitseda, et põllud wõimalikult rohkem wilja hakkaksid kandma.

6) Igasugused põllumajanduslised uuendused wõiwad ainult siis edukad ja kindlad olla, kui terve riigikord läpulikult demokrafiseeritud. Selleks oleks omakorda tarwis, et politsei ja alaline sõjawägi ning eesõigustatud ametnikkudeseisus ära kautataks. Ka peab rahwale igasugusest ülemapoolsest ülewaatusest ja hoolitsemisest waba omawalitsus sisse seatama.

7) Wiibimata peab põllutööliste iseseiswaks era-õisiliseks organiseerimiseks tööle asuma. Neid tuleks

saadikute nõukogudesse koondada. Poolproletariiste talupoegade jaoks on vaja jälle samasugusid, kuid eelmisest eraldi seiswaid saadikute nõukogusid korraldada. Niisamuti tuleb korraldada ka põllutööliste grupesid wõi fraksionisid üleüldistes talupoegade saadikute nõukogudes ja kõigis kohalistes kui ka üleüldismaakondlikes omawalitsuse-asutustes.

8) Partei peab niisuguste talupoegade komiteede jalaleseadmist toetama. Need komiteed peawad mõisnikkude elata ja elawa põllumajanduslise wara (inventari) ärawõtmist ja talupoegade käfte andmist üleüldiseks tarwitamiseks korraldama.

9) Töölistepartei peab külaproletarlastele ja poolproletarlastele nõu andma, et nad selle eest hoolt kannaksid, et igast mõisast tarwilikus suuruses eeskujuline põllupidamine asutataks, mida saadikute nõukogud ühiskonna kulul harima peawad. Nende maatükkide harimist juhataksid agronomid, kusjuures ka igasugusid uuemaid tehnikalisi abinõusid — ümbruskonna talupoegadele eeskujuks — tarwitatakse.

Nagu ülemal toodud otsustest näha, on meie partei selle poolt, et maa otsuse korraldatud maatameeste komiteede käfte tuleb wõtta. Mispärast?

Äga selleks, et maaküsimusega wiivitada ei tohi. Kui puudus ja nälg tuleb, kannatame meie, rewolutsionärid, kõige esimestena. Meie peal on wastutus riigi hea käekäigu eest.

Paljud mõisnikud ei suuda ega taha oma maid ära harida. Ja kui nad hariwad, siis ei wõi meie kindlad olla, et wili rahwale tarwitada antakse. Ja kui antakse — eks ikka ilusa hinna eest, mis kena summa mõisnikule tasku toob.

Meie ütleme, et see nii edasi kesta ei wõi ega tohi. Meile soowitatakse, et maatamehed magga kuni asutama koguni ootaksid. Praegu ei tohtiwat maad wõtta. See olewat korralagedus. See olewat rewolutsionile kahjulik.

Meie ütleme, et need, kes seda kõnelewad, meelega wale tawad wõi aru ei saa, mida praegusel rewolutsioni ajal teha tuleb.

Kolmanda riigivolikogu esimees Rodsjanko ütles, et tema oma maa ära annab, kui asutaw kogus seda nõuab. Nii ütlewad seda ka muud maaomanikud.

1. 1 see tähendab? Äga seda, et need herrad

wabatahtlikult maad talupoegadele anda ei taha. Tõeste: kui nad funnistaksid, et maa kahlemata juba rahwa oma on, mistarwis siis asutaw kogu seda küsimust otsustama peab. Üleüldse, asutaw kogu ei arutagi harilikult niisugusid asju. Asutawa kogu ülesanne on riigi walitsemisekorda kindlaks määrata. Ja kui asutawa kogu peale maa-asjus nii suurt rõhku pannakse, küllap wist loodetakse, et seal mõisnikkudele „kergitust“ antakse; vähemalt natuke „parast tasugi“!

Meie ütleme, et niisugune seisukoht rahwa õiguste wägistamine on. Meie ütleme, et maa sellestsaadik ilma tasuta rahwa omaks saab, kui ta oma tahtmist suudab teoks teha. Selles ei ole ülekohut ega wägiwalda, kui maatamehed mõisamaad harima hakkawad, mõisa raudwara selle juures tarwitades. Wastupidi: kisendaw ülekohus ja wägiwald on see, kui üks isik (parun) hulga (kogu walla maatameeste) tahtmise wastu hakkab. Õigus on nende pool, kes lapsest saadik maad on harinud, oma higiga põldu wäetanud.

Enam kui seaduserikkumine on see, kui ka nüüd weel maa inimese omaks jäetakse, kes ise ainustki wagu künda ei oska, kes oma aja kaarta mängides, priisates ja logeledes surnuks lõõb, kes selle maa wanematelt pärinud wõi raha eest ostnud, mis-wõõra higi abil kokku aetud.

Ei! Pole tarwis wabrikantisid, mõisnikka ega teisi omanikka kuulata, kes töörahwa wäljaastumise juures alati oma püha eraomanduse pärast wärisewad. Ei ole tarwis oodata, kuni jälle maakorralduse-komisjonid loodaks, kus ametnikud maid „andma“ hakkawad.

Sotsialistid-rewolutsionärid ja sotsialdemokraadid-wähemlased, kes talupoegasid maad wõtta ei luba, waid maad ülewalt poolt anda tahawad, ei südanda rahwast usaldada. Nemad kardawad rahwa poolt korraldusi. Nemad ei usu, et rahwas ilma ametnikkudeta millegagi toime saab.

Asjata kartus! Meie nägime rewolutsioni ajal, et rahwas korda oskab pidada ja keeruliste ühiskondliste küsimustega paremine toime saab kui terwed ametnikkudekarjad. Eks ol mõnedki meie wallad uued wallawalitsused loonud. Eks ole maawalitsejad ju mõnes kohas täielikult nõukogud, kus töölised ja talupojad istuwad, ühed bluuses, teised soldatisineis. Ja kes saab salata, et need nõukogud määratu palju tõõstuse ja toitluse kor-

raldamiseks on ära teinud (8-tunnilise tööpäeva sisse-seadmine, palkadekõrgendamise, toiduainete muretsemine jne).

Eesti „Postimees“, „Päewaleht“, „Tallinna Teataja“ ja teised peremeeste ja mõisaomanikkude kasude kaitsjad kisawad, et meie, sotsialdemokraadid-enamlased, rahwa müssama ajame ja rahwas ning sõjawägi meie nõuandmise järele ei tee. Sedasama kordawad ka sotsialistid-rewolutsionärid ja sotsialdemokraadid-wähemlased.

Aga meie ei wea rahwast mitte sugugi kuristiku äärele. Meie ainult ei pigista silmi selle eest kinni, mis tõeste olemas.

Tõeasi on see, et Wenemaa talumehed, kes poolnäljas ja weel wiltsamas seisukorras on kui meie omad, sugugi maaga asutawa koguni oodata ei mõtle. Kui kewadise külwi ajaks mõisamaid igalpool mitte ära ei wõetud, siis sellepärast, et rewolutsion liig hilja tuli: on praegugi maakohti, kus wana kord weel jõus on.

Aga iga päewaga läheb liikumine weel suuremaks, mis otsekohest maawõtmist õigeks kiidab. Kes sotsialdemokraatlisi lehti tähele pannud, see teab seda.

Ka ei ole õige, nagu tahaks sõjawägi maaga tingimata oodata. Seda kuuldu ainult mõnede sõjawäesaadikute poolt. Saadikud on harilikult tagasihoidlikumad kui walijad ise. Pealegi on sõjawäed weel osalt arwamises, et maa ikka weel nagu päris rahwa oma poleks. Kuid kiirelt kaswab oma õigustest arusaamine. Wäe eesrinnal nõutakse juba kindlalt maade wiiwitamata talupoegade kätte andmist.

Ja meie rehkendame selle liikumisega. Meie peame seda talurahwa nõudmist, et mõisamaa otsekohe rahwa kätte läheks, õigeks. Ühtlasi teame me, et selle nõudmise wastu wõidelda ja seda korralageduseks nimetada ülekohtune ja asjata sõnadekulutamine on. Mitmekümne miljoniline talupojakklass nõuab maad, ja kudas tohib kãputãis mõisnikka, kes ainult oma taskutulused kaitsewad, sellele õiglasele nõudmisele wastu panna.

Kewadine wiljakõlw on praegu mõõdas. Kuid tuleb rukkikõlwiãeg. Ja lubamata oleks see, kui meie maatamehed kõige pealt neid mõisasid oma kätte ei wõtaks, kus talwewili maha tegemata wõib jääda.

Kuid ka teiste mõisade ja suurmaade (siin hulgas ka kirikumõisade) ärawõtmist tuleb otsekohe korraldada. Me teame, kudas paljud mõisad minewal sãgisel

õige ajal oma wilja ära koristada ei suutnud, kudas kartulid üles wõtmata jäid. Kas me seda jälle peame lubama?

See oleks ülekohus maatameeste poolt iseenese, oma pere ja kogu Wenemaa wastu! Weel kord: Kui meil nälg tuleb, siis on see kõige pealt rewolutsiooni wõitudele hoobiks. Siis ei suuda ükski wõim enam korda luua. Siis ei ole enam ühtegi jõudu, mis rüüstamisi suudab ära hoida. Herrad mõisnikud ei awa siis oma aitasid, et rahwale leiba anda — ei awa ka siis, kui seal tõeste wilja sees on. Ja kui näljane rahwas siis wilja wõtma läheb, siis ei wõi „punase kuke“ eest naljalt pääseda, millega meid herrad sel korral hirmutawad, kui rahwas maa oma kätte wõtaks.

Ei! Maa otsekohe rahwa kätte!

Muud kui seda ei pea nii mõistma, nagu meie wastased kodanlased meist kõnelewad, nagu meie kohta sotsialistid-rewolutsionärid ja wähemlased jutustawad. Meie ei soowita, et maamehed mõisade kallale formaks, igaüks enesele füki maad wõtaks ja seda harima hakkaks.

Selle wastu, meie soowitame just, et maatamehed mõisamaade ärawõtmist ühiselt, korraldatult toimetaksid.

Üksikult maad wõttes tulewad paratamata korratused ja kokkupõrkamised. Igaüks, kes kõige esimesena tuleb, saaks parema maafüki. Aga see sünnitaks kadedust ja waenu. Ja mis saaks hoonetega, põllutööriistadega? Kui üks rehepeksu- wõi tuulamisemasina enesele wõtab, mis hakkawad teised tegema?

Igasugune jaotamine on soowimata nähtus. Meie soowitame järgmist korda:

Walla põllutöölised ja maatamehed (wabadikud, põbulid, pisikesed kantnikud, teokohtadepidajad jne) tulewad kokku ja waliwad endile nõukogu. Kas nõukogusse kümme, kakskümmend wõi enam asemikku walitakse, see on ükskõik. Soowitaw ainult, et iga küla ja iga mõisa põllutööliste ja teiste maatameeste asemikud nõukogusse walitaks; sest arusaadawalt pole see otstarbekohane, kui nõukogusse ainult ühe küla wõi mõisa töölisteasemikud saftuwad. Siis ei ole nõukogul elawat sidet kõigi kohtadega.

Nõukogu walib täidesaatwa komitee (ütleme 5 ehk 7 seltsilisest), kes sagedamine koos käib, nõukogu otsused täidab ja jookswaid asju ajab.

Nõukogu ofsustab kõik suuremad küsimused; täht-

samatel kordadel wõib ka üleüldise maatameeste kogu kokku kutsuda.

Wähemates waldades, kus kooskäämine kergem, wõib kõik küsimused üleüldisel koosolekul ära otsustada, nii et tarwis pole nõukogu walida ja ainult fäidesaatew komitee asutada tuleb.

Nõukogu (ehk üleüldine koosolek) otsustab, kuidas mõisade rahwawalitsuse alla wõtmist algada ja tööd juhtida.

Kui wallas ainult üks mõis on, nagu paljudes kohtades Põhja-Liivimaal, wõtab fäidesaatew komitee nõukogu juhtnõõride järele mõisa oma juhatusse alla. Kus wallas mõisasid mitu, tuleb iga mõisa juurde kohaliste maatameeste poolt komitee walida.

Kohe, kui teatud maatüki (rõüfli-, kiriku- wõi kroonumõisa) ärawõtmise kohta nõukogus wõi üleüldisel koosolekul otsus tehtud, tuleb fäidesaatwal komiteel seda omanikule teatada ja kogu mõisa loomad, põllutööriistad ja wiljagawara oma kätte wõtta. Omanikule jäägu ainult tema tookraam ja niipalju wilja, et ta oma perega paar kuud ära elada wõib.

Kas wana mõisawalitseja kohale jääb wõi mitte, see on nõukogu otsustada, kuid arusaadaw, et mõisaharimine asjatundja juhatusel ja nõuandmisel peab sündima. Sellepärast tuleb neis kohtades, kus endine paruni teener tahti lastakse, kohe uus asjatundja leida.

Niisama on tingimata tarwilik mõisa raamatupidamine korras hoida. Ilma selleta ei lähe asi.

Kõige raskem on nende mõisade harimine, kus enam loomi ei ole ning põllud sõõti jäänud. Siin tuleb ühiskondlisel kulul kari- ja tööloomad muretseda.

Selleks ongi maatameeste kreisinõukogud tarwilikud: iga wallanõukogu poolt tuleb saadik walida, kes kreisilinnas ühes linnatöõliste ja sõjawäelaste (nii kawa kui sõjawägi weel olemas) asemikkudega nõukoguks ühinewad.

Kreisinõukogu oma poolt saadab asemikud Tallinna töõliste (ja sõjawäelaste) nõukogusse, nii et see tõeste ülekuubermanguliseks nõukoguks saaks.

Kõik maaharimine peab ühiskondlisel kulul sündima. See tähendab: loomade ja põllutööriistade hind, maata meeste palgad, kes mõisaharimise kallale asuwad, tuleb omawalitsuse ja riigi kulul wälja maksta.

Seda on esialgul tingimata tarwis. Just esimesel

aastal on see kõige raskem. Pärast tuleb lõikus, mis kõik kulud ära katob ja järgmise lõikuseni ülespidamist annab. Kuid raskus ei tähenda, et sellest üle ei saa.

Kui maatamehed, näituseks, mõisad tänawuse suwe jooksul oma kätte wõtawad, on lõikus juba nende oma ja nad on tulewa sügiseni kindlustatud. See osa lõikusest, mida kohalikkude elanikkude tarbete täitmiseks waja pole, läheb wallakomiteede kaudu kreisi- ja kubermangunõukogude kätte (näit. muist kulub linnaelanikkude, muist sõjawäe tarbeks jne). Selle lähem korraldamine on lihtsalt tegelik küsimus, millega nõukogud kahtlemata toime saawad.

Kohe, kui mõis maatameeste kätte läheb, tuleb 8-tunniline tööpäew sisse seada. Ei ole mingit kahtlust, et inimene 8 tunniga samapalju tööd ära teha suudab kui üheksatunnilise tööpäewaga, wõi weel rohkem. Seda näitawad Wenemaa wabrikudki, kus 8-tunnilise tööpäewa sisseseadmisega rohkem saadusi jõutakse walmistada kui enne 10-tunnilise tööpäewaga.

Kõige pahem on mõisatööliliste korteritega. Maja ei saa silmapilk üles ehitada, aga wanades annides elamine — seda ei tohi enam sallida.

Osalt võib seda puudust siiski kõrwaldada. Mõisa „härberid“, metsaherrade majad jne tuleb wiivitamata tööliste kätte anda.

Kas mõisaomanik maale jääb wõi ära sõidab, on ükskõik. Kui ta ühes oma perega soowib tööle hakata, ei wõi selle wastu kellelgi midagi olla. Eesõigusi tal muidugi enam olla ei tohi. Tema korter ei tohi suurem olla kui tööliste oma. Sellepärast tuleb mõisa eluhoonest talle ainult paar tuba jätta ja muu tööliste korteriteks wõtta.

Kui aga mõisaomanik tööle ei hakka, tuleb talle paar kuud wäljakolimiseaega anda; selle aja jooksul peab ta majast hoopis ära minema. Wiimne nõudmine on loomulik, sest iga inimene peab meie ajal tööd tegema, ja kui endine mõisnik oma endises mõisas tööd teha ei hjmusta, otsigu ta enesele teine amet.

Nüüd tuleb küsida: Aga mis saab teokohtadest ja teistest rendimaadest?

Teokohtade eest rendimaksmine ja teolkäimine tuleb otsekõhe ära jätta.

Riisama tuleb igasugune rendileping tühjaks ja lõpetatuks tunnistada.

Maa on ühiskonna omandus ja jääb endistele wäike-
rentnikkudele maksuta tarwitada. Kohalik omawolitsus
määrab ära, kuipalju keegi oma sissetuleku pealt ühis-
konna kuludeks (näit. koolide, arstide jne) ülewalpidamiseks
jne maksuma peab.

Niisama jääwad wäiketaludepidajad (omanikud) oma
kohtadele.

Wäikepõllumehed kardawad, et meie sotsialdemo-
kraadid nende käest kohad ära wõtame. Seda pole tar-
wis karta. Wastupidi, meie anname neile kõik wõima-
lused oma elujärge inimlikult sisse seada.

Kõige pealt, meie soowitame wäikepõllumeestele,
kelle kohad weel wõlgu on, et mitte kopikutki enam
mõisamannikudele maksta.

Meie ei tea, kas talupidajad seda „rewolutsionilist“
sammu kohe teostada julgewad. Kuid see asi sünnib
iseenesest, kui maatamehed mõisad oma kätte wõtawad.
Siis on „püha eraomandus“ maa kohta lõpetatud.

Nii saab wäikepõllupidaja wõlakoorast lahti, mis
„tsinsside“ näol tema pihta rõhub. Pole enam kohtu-
pristawi haamert karta. Rewolutsion peab muidugi kau-
gemale minema; üleüldse tuleb kõik wõlad tähjaks tun-
nistada, mis maa peale tehtud. Midagi muud ei jäägi
üle. Kuid seda küsimust meie siin arutama ei hakka,
kuna see meie otsekohesesse ülesandesse ei puutu.

Wäikepõllumeestelt nõuame meie ago, et nad enam
oma alaealisi lapsi ja raskeid naisi ei kurnaks, et nad
oma töölisele 8-tunnilise tööpäewa sisse seaksid ja neile
korralikud korterid muretseksid. Selle järele hakkab maata-
meeste nõukogu walwama.

Kui see neile raske on, seadku nad ükeskoos (ko-
gu külas) ühine põldude harimine sisse. Ja see tuleb pa-
ratamata, sest ükski wäikepõllumees ei taha kaua oma
maalapi peal orjata, kui endine mõisamoonakas 8 tundi
päewas tööd teeb ja siis waba kodanikuna ajalehte lu-
geda, koosolekul käia, oma perekonna keskel wiibida
wõib.

Mis suurtalumaadesse puutub, kus ühe isiku käes
wäikese mõisa taoline maatükk on ja kus peremees ja
perenaine herrasrahwa osa etendawad, siis peab maata-
meeste nõukogu otsustama, missugust talu oma kätte
wõtta, missugust mitte.

Wiljandi- ja Tartumaal on niisuguseid talukohti roh-
keste. Kõige parem ehk oleks, kui kreisinõukogu ära

otsustab, kui suur maatükk üksiku isiku valitsemise alla võib jääda. Igatahes tuleks silmas pidada, et kõik need talukohad maatameeste nõukogude (komiteede) harida tuleks võtta, kus üle paarikümne dessatini põldu on. Kuid peab teisest küljest silmas pidama, et iga maatüki harimine, kui ta mitte küllalt suur ei ole, maatameeste komiteel kasulik ei ole.

Wõtame näifuseks talukoha, mil 25 dessatini põldu on ja mis koguni väikeste talude keskel on, kõigist teistest suurkohtadest eemal. Niisuguse koha komitee kätte võtmine on wawalt soovitatav, sest et tema harimist mõne teise maatüki harimisega mitte ühendada ei saa; sinna on tülikas häid põllutõõmasinaid muretseda, seal ei saa osawa põllutõõfundja juhatusel tööd teha, sest kõik see teeks wõrdlemisi liig suurt kulu.

Sellepärast peab kohalik (walla) nõukogu igal üksikul korral otsustama, missugused maad ära võtta tuleb.

Kõik maataarahwas asugu kohe tööle! Ärge oodake kuni teile maad andma tulla, sest kui teie ootate, siis võib juhtuda, et andma ei tuldagi!

Wõtke ise, tehke ise! Ainult siis kindlustate teie selle, mis rewolutsion toonud, mis tööliste ja soldatite wõrre eest ostefud.

Ainult mitte mingisugust korratust!
Mitte mingisugust lõhkumist!

Waadake kõige mõisawaranduse kui kogu rahwa waranduse peale. Just niisama nagu wallamaja või koolimaja peale. Mis ütleksite teie, kui keegi koolimajas lauad puruks lööks või wallamaja ära põletaks? See oleks lubamata. See, kes seda teeb, on kurjategija.

Äga nii on ka mõisa hoonetega ja muu warandusega. Teie esivanemate ja teie oma higi on need warandused loonud. Wägiwald tegi teie tööwilja paruni omaks. Nüüd on see wägiwald kadunud. Mõisa warandused on rahwa omad.

Ärge laske rahwa warandust häwitada, üks kõik kelle poolt see tuleks!

Kõige suuremas korras asutage wallanõukogud ja komiteed. Kaaluge enne kõik läbi, käsige juhatusel ja nõu sellisilistelt, ning alles siis asuge mõisawalitsemise juurde.

Ainult wiivitamata tööle!

Ma on juba rahwa oma, tarwis ainult tema üle walitsemist korraldada!

Agrarküsimus ja maaelu.

- Nastia I. (1912). Gulga pilidega. S. 95 kop.
Buck W. „Kuhu“ elulugu. S. 10 kop.
Edasi IV. (B. Buck, „Kraam“ jm.). S. 25 kop.
Edasi V. (A. Tõnuvist, „Kuuemäe lall“ jm.) S. 25 kop.
Edasi VI. (J. Kiermana, Kuhu põllumajandus tõttab jm.). S. 25 kop.
Järnefelt A. Maaema lapsel. S. 30 kop.
Kataja B. Kroonitorvar. S. 65 kop.
Maa elu ja töö. I. S. 30 kop.
Maa elu ja töö. II. S. 25 kop.
Martna M. Kilest. S. 80 kop.
Martna M. Soome. S. 1.50 kop.
Mõtted. I. (K. Mašlov, „Benemaa majandusline edenemine“ jm.). S. 1 rbl.
Mõtted. II. (R. R., „Põllutööliselüsimus meie agrariale laagris“ jm.). 1.20 l.
Peterjon G. Kolonist. S. 20.
Peterjon G. Dheil. omu jõulunägemine. S. 15 kop.
Proletarlane W. Sõnajalad. S. 50 kop.
Puhastorg J. Meie elu. S. 80 kop.
Pöggelmann S. Majandusteadliked kirjad põllumeestele. S. 25 l.
Tõnuvist A. Kriipud. S. 75 kop.
Tõnuvist A. Potuvinas. S. 10 kop.

Naisterahvaküsimus.

- Bebel A. Seltskonna sotsialiseerimine. S. 25 kop.
Cewa. Albumid I, II, III, a 25 l., kallimal paberil 35 l.
Gumplowicz L. Ubielu ja wabaarmastus. S. 15 kop.
Kantsky A. Naisterahwa walimisedigus. („Lendleht“ nr. 11.) S. 8 l.
Kilshewski W. Mis naisterahwastel endi üle waja teada. S. 15 l.
Martna M. Jõulujoow. (Jutufe.) S. 3 l.
Peterjon G. Jõulunuu. (Jutustus.) S. 25 l.
Peterjon G. Liifi. (Jutustus.) S. 12 kop.
Puhastorg J. Ra „parem“ seisus. (Jutustus.) S. 8 l.
Thieme jr. Naismade-talutaria (jutt) ja Sommitumma nais-
terahwas (kirjeldus). S. 10 l.
Zetkin K. Naisterahwas ja tema majandusline seisuford. S. 7 l.

Kõigis paremates raamatukauplustes. Suuremal arwul „Kiire“ talituses
ja „Mõtte“ kirjastuses Tallinnas.

Maa- ja linnatöölised,

lugege oma partei häälekandjat ja lautage teda laiali!

Sotsialdemokraatline =

===== päewaleht

„Kiir“

ilmub Tallinnas (18. märtsist 1917). Aadress: „Kiir“ Tallinnas.

6. Kalla trükk, Tallinnas.